

MALNOMS DE PEGO

Bautista SENDRA PÉREZ
Ambrosio COMENDADOR DURAN

INTRODUCCIÓ

Pego és un poble situat entre muntanyes, dins de la comarca anomenada «Marina Alta», fita amb la província de València, i pertany a la d'Alacant, envoltat per pobles con Dénia, Oliva i altres; compta amb uns 9.500 habitants; és un poble molt estable demogràficament, car fa molts anys que compta amb els mateixos habitants, sense grans moviments demogràfics que ho alteren. La majoria de la gent es dedica a l'agricultura, i creem que això pot influir en gran manera en la creació de malnoms, sobretot pel caràcter obert i irònic de la gent del camp, el qual afavoreix la permanència dels malnoms avui dia.

La majoria del malnoms que hem recollit tenen un origen antic, que remunten a les primeres dècades d'aquest segle, passant per diverses generacions familiars, i que es conserven fins ara; per això, ens ha resultat impossible recollir l'origen i el motiu de tots els malnoms que hi ha a Pego, ja que els propis malnomenats desconeixen la veritable causa que originà en el seu moment la creació del seu malnom. Hem cregut que per a passar a descriure'ls, la millor classificació és des del punt de vista semàntic.

1. MALNOMS REFERITS ALS OFICIS.

a) Explicitats pel nom de l'ofici (sols desapareguts):

*Asbarder¹, Baegero², Barber, Bataner, Bidonera, Borrero, Cairera, Calero, Cantero, Carbo-
nero, Cartero, Cementeriero, Cistellero, Corretger, Coscollero, Cotxero, Esquilaor³, Fornero,
Gambero, Garbellaor, Granero, Granjero, Lejiero, Llandero, Llanterner, Manobre, Mantecae-
ro, Melero, Merescal⁴, Molinero, Morquero⁵, Oliero, Ouero, Pablanquero, Papero, Pastoreta,
Peixcatero, Peller, Pentinaora⁶, Pesaor, Sabatera, Safraner, Saliner, Sariero, Sedassero⁷,
Segonero⁸, Sellaera, Sifoner, Terrero, Tollinero, Torroner, Vinader.*

Cal significar que aquesta relació de malnoms referits a oficis, està composta per oficis, més que desapareguts, antics.

b) Explicitats de forma indirecta:

*Anguila*⁹, *Cacaua*¹⁰, *Canari*, *Conillo*, *Filets*¹¹, *Hospitalera*¹², *Mançana*¹³, *Martell*¹⁴, *Navaixes*¹⁵, *Padur*, *Petróleo*, *Picola*, *Poma*, *Randero*¹⁶, *Rascaíu*¹⁷, *Salaura (Pepito)*, *Sardines i melva*, *Vetes*, *Xapa*, *Xufa*.

-
- (1) Feia asbardes (albardes).
  - (2) Correspon al català «bacallaner».
  - (3) i (6) No tenien un lloc propi de treball, es desplaçaven al domicili del client.
  - (4) Era el nom d'un ofici dedicat a curar animals, correspondria al veterinari d'avui.
  - (5) Es dedicava a arreglar les vores del Barranc conegut com el «de la Morca».
  - (7) Apanyava sedassos.
  - (8) Venia segó pels carrers i pels pobles del voltant. Altres venedors es dedicaven, com aquest, al tipus de venda ambulants: peixcatero, oliero, carbonero, safraner, vinader, mantecaero.
  - (9) Pescava i venia anguiles.
  - (10) Produïa i venia moltes cacaus.
  - (11) Tenia una botiga de fils.
  - (12) Era l'encarregat del manteniment de l'hospital.
  - (13) Venia pomes. Aquest malnom està castellanitzat, creem que es deu al seu origen (castellà) o per a diferenciar-lo d'un altre malnom anomenat «poma».
  - (14) Feia marge i sols utilitzava com a ferramenta un «martell».
  - (15) Era un carnisser que presumia de tenir los millors navaixes del mercat.
  - (16) Home que acollia a sa casa un home foraster que venia randes.
  - (17) Home que cobrava el «rascaíu» (pagament de les despeses de defunció de bestreta).

2. MALNOMS ANTROPONÍMICS.

a) Derivats de noms:

*Corr*¹, *Eugénio*, *Flora*, *Franco*, *Guiatano*², *Manolete*, *Masó*³, *Mato*⁴, *Pia*, *Pio*, *Pràxedes*, *Pura*, *Regina*, *Romualdes*⁵, *Saladino*, *Sénsia*⁶, *Silvèria*, *Silvério*, *Simforosa*, *Tomasa*, *Xano*¹¹.

b) Derivats de cognoms:

Borràs, *Calafat*, *Camacho*, *Campus*⁷, *Colubi*, *Gadea*, *Ganyan*¹⁰, *Masanet*, *Maurí*, *Merit*⁸, *Millet*, *Montserrat*, *Morella*, *Muleta*, *Portes*, *Ribot*, *Rovís*⁹, *Rochera*, *Sena*¹⁰, *Trinitàries*.

-
- (1) Ve de Corina.
  - (2) Deformació de Cayetano.
  - (3) Aferesi de Dámaso.
  - (4) Aferesi de Amato.
  - (5) Nom pel que es coneix a unes germanes de les quals sols una s'anomena Romualda.
  - (6) Aferesi de Asensia.
  - (7) Deformació del cognom Campos.
  - (8) Deformació del cognom Merí.
  - (9) Deformació del cognom Ruíz.
  - (10) Malnoms derivats del nom pel qual es coneixia dues famílies enfrontades, i que van fer història a Pego.
  - (11) Nom familiar de Feliciano. Aquest malnom potser siga el més nombrós, i per tant més conegut del poble. Es coneix també una frase que acostumava a dir aquest home, quan li preguntaven: «On vas en el cabàs?». Ell responia: «Xanet, xanet a la marjal».

3. MALNOMS TOPONÍMICS.

a) Gentilicis. —Gentilicis pròpiament dits: *Atzuviano, Alcoià, Alemà, Castellà, Castellera, Català, Extremenyo, Francés, Gallina¹, Gallego, Madriles, Manchego, Marrueco², Montanyés³, Moro, Olivero, Sagrera, Xurro⁴*; —Nom del poble: *Benissili, Benissa* (Pascual), *Jaén* (Consuelito), *Llosa, Muro, Senitja, Toios*.

b) Toponímia rural:

Favareta (Daniel), *Gomes* (Caseta), *Penyalva* (Rabosot), *Quitana, Salamona, Sant Joan, Tossala*.

-
- (1) Gentilici corresponent a un home originari de la Vall de Gallinera.
  - (2) Tenen antecedents de Marroc.
  - (3) Procedeix de la part d'Alcoi, on hi han moltes muntanyes.
  - (4) Malnom donat als castellans.

4. MALNOMS DERIVATS DE LA PARLA HABITUAL.

All right¹, Baejo, Borrosco², Campanillos³, Castic, Catarro⁴, Conde, Fart, Fartó, Filosa, Garbo, Pa de Quilo, Para-el-tren, Penya⁶, Pessetes blanques, Potatge, Prou Oli⁷, Set Jaques⁸, Tendre⁹, Torero.

-
- (1) Home que vingué d'Amèrica i sempre deia aquesta expressió.
  - (2) Home que quan «bevia» massa, deia que tot ho veia «borros-co».
  - (3) Tenia un haca que portava moltes campanetes al coll.
  - (4) Sempre estava tosint, i encara que pareixia degut al tabac, ell sempre ho culpava al «catarro».
  - (5) Un home que sempre deia: «Ara em menjarà un pa de quilo».
  - (6) Deia que era més fort i més dur que una penya.
  - (7) En l'intercanvi de gènere, aquest home donava oli, i sempre deia que ja en tenien prou.
  - (8) En temps de crisi, quan era molt difícil tenir una jaca, aquest home presumia de tindre'n set, una per cada dia de la setmana.
  - (9) Una dona que sempre deia que el seu fill, comparat amb els altres, era el més tendre.

5. MALNOMS DERIVATS DE COSES QUE FEIEN NORMALMENT.

Asprella, Botifarra¹, Brasa, Caguet², Calces, Capçana³, Caüllà⁴, Clavel, Faldona⁵, Flare⁶, Formiga⁷, Furtallimes, Machín, Metro⁸, Miracielos⁹, Mosquit¹⁰, Obrer de nit¹¹, Pistoles¹², Píxó, Reiet¹³, Senyoret¹⁴, Siete pañuelos¹⁵, Sono, Xamares¹⁶, Xiulit¹⁷.

-
- (1) Menjava botifarra a tothora.
  - (2) Home que deia «cagueta» a la seua egua perquè sempre es cagava quan entrava a casa.
  - (3) Portava una capçana al cap per a transportar gerres d'aigua.
  - (4) Nom d'ocell que es caracteritza per xiular de bon matí: aquest home era molt matiner.
  - (5) De menuda sempre estava baix les faldes de la seua mare.
  - (6) Era tan devot a la religió que pareixia un frare; li agradava confessar la gent, i que li contaren els problemes.
  - (7) Feia molta feina i el comparaven amb una «formiga».
  - (8) Sempre portava damunt un Metre.

- (9) Sempre tenia el cap mirant cap al cel.
- (10) Li agradava molt el vi, i bevia molt, i deia que bevia «sang» (vi), com un mosquit.
- (11) Era tan treballador, que sempre se li feia de nit treballant.
- (12) Era policia, i presumia de les seues pistoles.
- (13) Acostumava a eixir de «rei» a les Cavalcades.
- (14) Home que sempre es posava una jaqueta que li va regalar un senyoret.
- (15) Acostumava a portar diversos mocadors (sis o set), perquè eren molt menuts. Assenyalem que la castellanització d'aquest malnom es degut a l'origen d'eixa persona.
- (16) Home que li agradava molt «xamar» (en sentit irònic, 'beure').
- (17) Home que es destacava per l'agudesa del seu xiulit.

6. MALNOMS DERIVATS D'ANÈCDOTES.

Ataüt¹, Bacenilla², Coca³, Cotó⁴, Cul de Mona⁵, Frontera⁶, Fulleraca⁷, Grava⁸, Llima⁹, Merda Seca¹⁰, Moca¹¹, Muralla¹², Peluca¹³, Saca-la-Cuerda¹⁴, Sevilla¹⁵, Sogra del Nostre Senyor¹⁶, Tres Ous¹⁷, Xona¹⁸.

- (1) En temps d'una epidèmia que es va anomenar «la cucaracha», on es va morir molta gent, aquest home, abans de passar-li res, va comprar el seu taüt.
- (2) Es va beure una «bacenilla» de cervesa.
- (3) Tenia una coca apegada al pantaló, i va eixir al carrer sense adonar-se'n.
- (4) Home que un any, va tirar massa «adop» i per la part de dalt de l'espiga, van eixir borles blanques paregudes al cotó.
- (5) Li ho van traure els amics perquè sempre era l'últim en tot.
- (6) Va ser dels primers que va lluir la paret (frontera) de sa casa.
- (7) Aquest malnom era d'un amic d'aquest, i quan va morir (encara jove) se'l va quedar ell.
- (8) Home que, quan va ser batle a Pego, va posar grava per tots els carrers.
- (9) Li van furtar les llimes de l'hort.
- (10) Home que en ser sorprès en un hort estrany, senyalant una «merda seca», es va defensar dient que havia entrat a «fer de ventre».
- (11) Després d'una «mala passada», deia en sentit metafòric que s'havia quedat amb el moc penjant.
- (12) Home que, malgrat estar coixo, en una ocasió va botar un marge molt alt, i deien que podria botar fins una muralla.
- (13) Aquest home, que era calb, en una festa, li va caure la peluca.
- (14) Una dona que, quan va caure la corda de poar dins del pou, li va dir al marit: «Saca la cuerda». Cal significar que aquesta dona parlava castellà.
- (15) Aquest home va caure per un barranc redolant, i els amics el van comparar amb una «sevilla» (del camp semàntic de «l'enviscar»).
- (16) Era una dona que tenia 3 fills freres i una filla que estava tancada en un convent de monges.
- (17) Home que, per lliurar-se de la «mili» va al·legar que tenia tres ous, i en comprovar que no era cert, ell contestà que en tenia dos, però valien per tres.
- (18) Estant de «paella amb xones» (caragol) amb els amics, es menjà tota una «xona», i quasi es va ofegar.

7. MALNOMS DERIVATS D'ACTIVITATS ESPORTIVES.

Ben-barek¹, Calitxa, Colom², Finor³, Ligeró⁴, Mobylette⁵, No-do⁶, Ràpid⁷, Salvatge⁸.

- (1) Era molt moreno, i jugant a futbol, es pareixia molt a aquest famós jugador negre.
- (2) Era molt aficionat als coloms, i organitzava el tir de colom.

- (3) Es destacava per la seua «finesa» i elegància jugant a futbol.
- (4) i (7) Eren dos jugadors de futbol que es destacaven per la seua rapidesa.
- (5) Igual que els anteriors era tan ràpid que el comparaven amb la moto d'eixa marca.
- (6) Jugava futbol, i com no era bon jugador, sempre iniciava el partit, encara que mai l'acabava.
- (8) Era porter de futbol, i per les seues accions jugant, el comparaven un salvatge.

8. MALNOMS REFERITS AL FÍSIC.

a) Referent al cap:

Bava, Boqueta de Xona, Cabota, Cap de Xoto, Catxo¹, Cellut, Floquera, Gallo², Galta roja, Meló³, Mellat, Morrut, Mussol⁴, Nas, Orellut, Pardo⁵, Pelat⁶, Pelut, Pera⁷, Pico⁸, Rullo, Tomaca⁹, Xato.

b) Referent al cos en general:

Bellota¹⁰, Bola, Bombeta, Bombo, Caldosa¹¹, Canyonot, Greix¹², Magre¹³, Melic, Panxa, Panxa blava, Panxeta, Penjoll, Petit, Rosquilla¹⁴, Xaparro, Xorrispa¹⁵.

c) Referent al color de la pell:

Blanco, Moreno, Negro, Roig, Rúbies, Waldo¹⁶.

d) Referent a les extremitats:

Canellons, Esquerrer, Garró¹⁷, Garrut¹⁸, Pantorrilla, Pates, Pates Planes, Sarpa.

e) Referent a defectes físics:

Bambolla¹⁹, Coixo, Curro, Currito, Mancanera, Pota²⁰.

f) Amb referència metafòrica:

Baix-terra²¹, Mico²², Mona²³, Planta baixa, Guatla²⁴.

g) Referent al vestir:

Barret²⁵, Catxutxa²⁶, Pare Sant²⁷, Saragüelles²⁸, Tatxa²⁹.

-
- (1) Tenia sempre el cap mirant cap a terra.
  - (2) Es caracteritzava per tindre la veu molt aguda, tal com un gall.
  - (3) Aquest home es destacava per tenir el cap gran (com un meló). També hi ha el malnom «meló» com a ofici, perquè venia aquesta fruita.
  - (4) Tenia un mussol a un ull, i això li dificultava la visió per eixe ull.
  - (5) Es caracteritzava per tenir una veu «parda», és a dir, escanyada.
  - (6) Més aïna que pelat, aquest home era calb.
  - (7) Li comparaven el seu cap amb la forma d'aquesta fruita.
  - (8) Tenia el llavi superior i les dents eixides.
  - (9) Tenia les galtes rojes com el color d'aquesta fruita.
  - (10) Per la seua petita alçada era comparat amb una bellota.
  - (11) Era molt grossa, i li penjaven les molles, estava «caldosa».
  - (12) Aquest home era molt gros, i ell deia: «Tot el que tinc és greix».
  - (13) Al contrari de «greix», aquest home era molt flac, i no tenia greix, sols tenia «magre».

- (14) Era flac i alt, i el comparaven amb una «rosquilla».
- (15) Era menudet d'estatura, molt «poqueta cosa».
- (16) Home molt moreno, quasi negre, i el comparaven a un jugador de futbol negre que jugava del València.
- (17) i (18) Destacava per tenir les mans molt grans.
- (19) Li va eixir una «bambolla» (gra) en un lloc del cos molt «curiós».
- (20) Tenia una cama tallada, i en el seu lloc portava una cama de fusta, coneguda amb aquest nom de «pota».
- (21) Era tan petit que li deien que anava per «baix de terra».
- (22) i (23) Per la seua agilitat, els comparaven a aquests simis: mico i mona.
- (24) Nom d'un ocell menut: aquest home era també molt baixet.
- (25) Acostumava a portar barret: semblant a la gorra.
- (26) Com el barret, espècie de gorra que duien els homes al cap.
- (27) Home que portava, de bon matí (quan feia fred), una capa, i li deien que pareixia un «pare sant». Com a anècdota, senyalem que on viu aquesta família, que ocupen tres o quatre cases, es coneix amb el nom de «El Vaticano».
- (28) Sempre portava pantalons grans i amples, pareguts als saragüells.
- (29) Portava sempre taques a la roba.

9. MALNOMS REFERITS AL CARÀCTER.

a) De forma directa:

*Agre*¹, *Avançà*², *Bon viure*³, *Bramó*, *Cabut*, *Cagarrí*⁴, *Cagó*⁵, *Caliu*⁶, *Caparrona*, *Cigró*⁷, *Gasiu*⁸, *Gorra*⁹, *Liaora*, *Pinxo*, *Simpla*, *Socot*¹⁰, *Sord*¹¹, *Taboll*¹², *Terrible*, *Torpe*, *Tova*¹³, *Viuda Alegre*¹⁴, *Xera*.

b) Metafòricament:

*Capitán Veneno*¹⁵, *Gato*¹⁶, *Lloca*¹⁷, *Rebenta rogles*¹⁸, *Trenca mànecs*¹⁹, *Gepa*²⁰, *Zorrilla*.

- (1) Era molt pudent, molt agre.
- (2) Volia saber-ho tot, sempre s'avançava en les «xarraduries» del poble.
- (3) Quan s'emborratxava no destorbava a ningú i vivia al «seu aire»: tenia un «bon viure».
- (4) No era atrevit quan s'enfrontava a situacions difícils.
- (5) Acostumava a estar sempre cagant-se, no físicament, sino lèxicament: «Em cague en...».
- (6) Tenia un caràcter impetuós, encés, tal com el «caliu» de les brases.
- (7) Era molt curt de cervell, i deien que raonava com un cigró, és a dir, molt poc.
- (8) Es caracterizava per ser molt tacany.
- (9) Anava sempre «de gorra», és a dir, volia que els altres li pagaren els seus vicis.
- (10) Tenia el cap «dur» com una soca a l'hora de pensar.
- (11) Era una sordera «interessada», és a dir, es feia el sord quan li convenia.
- (12) Una persona «taboll» és una persona basta i estúpida.
- (13) Era una persona parada, molla, sense quasi personalitat.
- (14) Aquesta dona, quan va quedar viuda, al contrari del que era costum, no va portar quasi el dol.
- (15) Era molt roïn, i s'assemblava al personatge de còmics d'aquest nom.
- (16) Destacava per ser molt «gat», és a dir, molt «pillet».
- (17) Aquest home es comparava amb una lloca, és a dir, era bast, «tronc», «torpe» i «gos» en la feina.
- (18) Home que, quan s'introdueix en una discussió, dissol aquesta pel seu desig d'egocentrisme.
- (19) Com no te ganes de fer feina, diuen que quan va a cavar al camp, en agarrar la ferramenta «se li trenca el mànec».
- (20) No tenia ninguna gepa física, més aïna, com es sol dir, «s'ho tirava tot a la gepa, és a dir, anava a la seua».

10. MALNOMS DELS QUALS DESCONEXEM L'ORIGEN.

a) Referits a vegetals i plantes:

Bercoc, Carabasses, Ceba, Codony, Col, Dàtil, Fava, Fesol, Guixa, Llidó, Margall, Moniato.

b) Referits a animals:

Borrego, Cagarnera, Lobo, Oronella, Patxarell, Puça, Rana, Rata, Sardina.

c) Altres:

Astàsia, Besó, Blaki, Bolo, Bongo, Bossa, Botija, Bufa, Bufanúgols, Bufo, Buscano, Cadell, Caga-mandúrries, Caldetes, Cama, Camote, Canana, Canguila, Carinyo, Casat, Cassola, Catrets, Coa, Colla, Corbellot, Covans, Cuartana, Cudola, Cuquell, Curranyo, Eixit, Escolà, Farró, Galleta, Garlem, Garranxena, Garroff, Güela, Güendo, Guinda, Guinea, Ki-ri-ki, Llana, Llangonissa, Macareno, Malany, Maleco, Malla, Mamella, Marxucal, Menorques, Mica, Milaro, Minraco, Minyano, Molla, Moncú, Monya, Noia, Panet, Pantalón, Parevell, Parra, Pastera, Pateta de Greix, Patxeca, Perdigó, Perol, Picaina, Pinet, Pintat, Pito, Pitxana, Piüc, Policia torta, Pollí, Popeye, Pur, Ramus, Rapantanes, Ratllà, Regalo, Repeló, Ronda, Rotiua, Sabateta, Sabre, Saganyes, Sant, Societat, Solita, Sopa, Terele, Ti Oqueta, Tito, Tombarrollos, Tongo, Vergueta, Viudo, Xafarruc, Xispa.